ՀՀ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶ

ՀՀ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶ

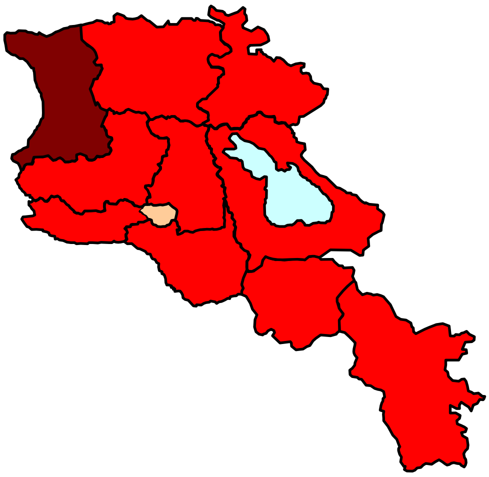

Մարզկենտրոնը՝ ք. Գյումրի
Տարածաշրջանները՝ Արթիկ, Ախուրյան, Անի, Ամասիա և Աշոցք
Քաղաքներ՝ Գյումրի, Արթիկ, Մարալիկ

ՀՀ Շիրակի մարզը գտնվում է հանրապետության հյուսիս-արևմուտքում: **Պետական սահմանով** արևմուտքից սահմանակից է Թուրքիային, հյուսիսից՝ Վրաստանին, արևելքից սահմանակից է ՝ ՀՀ Լոռու մարզին և հարավից՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզին:

Տարածքը	2681 քառ. կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9 %
Քաղաքային համայնքներ	3
Գյուղական համայնքներ	116
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	127
Բնակչության թվաքանակը 2007թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	281.3 հազ. մարդ
այդ թվում՝	
քաղաքային	170.9 հազ. մարդ
գյուղական	110.4 հազ. մարդ
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	60.8 %
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2006թ.	8.7 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր (2006թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ)	229700 հա
այդ թվում ՝ վարելահողեր	79800 հա

ՀՀ Շիրակի մարզը լինելով ծովի մակերևույթից մոտ 1500-2000 մ բարձրության վրա (մարզի 52 գյուղեր գտնվում են ծովի մակերևութից մոտ 1500-1700 մ, իսկ 55-ը՝ 2000 մ բարձրության վրա), հանդիսանում է Հայաստանի ամենացրտաշունչ տարածաշրջանը, որտեղ ձմռանը օդի ջերմաստիճանն երբեմն հասնում է -45^{0}C-ի:

Մարզի տարածքով են անցնում Հայաստանը Վրաստանին կապող գլխավոր երկաթգիծը և ավտոմոբիլային խճուղին: Այստեղ իրար են միանում Հայաստանի և Թուրքիայի երկաթուղային և ավտոճանապարհային ցանցերը:

Թուրքիայի հետ սահմանային Ախուրյան գետի վրա գործում է Ախուրյանի ջրամբարը, որն իր 526 մլն. մ^3 ծավալով խոշորագույնն է հանրապետությունում:

ՀՀ Շիրակի մարզի արդյունաբերության առաջատար ճյուղերն են սննդամթերքի, ներառյալ խմիչքների, մանածագործական արտադրությունը և այլ ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրությունը: Հայտնի են Արթիկի, Անիի տուֆն ու պեմզան:

Մարզի ***գյուղատնտեսության*** զարգացած ճյուղերն են հացահատիկային մշակաբույսերի մշակումն ու անասնաբուծությունը: Գյուղատնտեսության հեռանկարային և զարգացող ճյուղերից է **մեղվաբուծությունը**, նախորդ տարվա համեմատ 60.7%-ով աճել է մեղվաընտանիքների թվաքանակը:

Բեռնաուղևորափոխադրումները և ուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային, երկաթուղային և օդային տրանսպորտով ***(մարզում*** գործում է օդանավակայան, որն ապահովում է օդային կապը ԱՊՀ երկրների հետ և հնարավորություն ունի ընդունել ցանկացած տեսակի ինքնաթիռ):

2006թ.-ին մարզի ***տնտեսության հիմնական ճյուղերի*** տեսակարար կշիռները հանրապետության համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 2.1 %,
- գյուղատնտեսություն ՝ 10.2 %,
- շինարարություն՝ 1.3 %,
- առևտուր և ծառայություններ՝ 4.1 %:

ՄԱՆՐԱԾԱԽ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ

	Քանակը		
	2004	2005	2006
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	616	778✧	839
այդ թվում՝			
խանութներ	328	375✧	442
կրպակներ	253	364	359
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	2	2	2
սպառողական ապրանքների շուկաներ	7	9	8
առևտրի այլ օբյեկտներ	26	28✧	28

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Քանակը		
	2004	2005	2006
Հաստատություններ, ընդամենը	264	266	269
որոնցից՝			
նախադպրոցական պետական	46	45	45
հանրակրթական պետական դպրոցներ	172	172	174
ոչ պետական հանրակրթական դպրոցներ	1	4	3
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	26	25	28
պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	9	10	9
ոչ պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	2	2	2
պետական բարձրագույն ուսումնական	1	1	1
պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատության մասնաճյուղ	5	5	5
ոչ պետական բարձրագույն ուսումնական	2	2	2

Մարզկենտրոն Գյումրի քաղաքը (2006թ. տարեվերջին ՝ 147.7 հազ. բնակիչ) գտնվում է Երևանից 120 կմ հեռավորության վրա, բարձրությունը ծովի մակերևույթից շուրջ 1550 մ է: ***Քաղաքը*** գտնվում է Ախուրյան գետի ձախ ափին: Այն բնակչության թվաքանակով և իր նշանակությամբ շարունակվում է համարվել որպես Հայաստանի Հանրապետության երկրորդ քաղաք:

2006թ. մարզի ***արդյունաբերական արտադրանքի*** շուրջ 56.9 %-ը բաժին է ընկնել ***Գյումրի քաղաքին,*** հանրապետությունում թողարկված տրիկոտաժեղենի արտադրանքի 64.7%-ը և գուլպա-նասկեղենի 100%-ը արտադրվել է Գյումրի քաղաքի մանածագործական արտադրությամբ զբաղվող կազմակերպությունների կողմից: Մարզի բնակչության սպառողական պահանջարկի 83.3 %-ը բավարարվում է ***Գյումրի քաղաքի*** մանրածախ առևտրի օբյեկտների միջոցով:

Արթիկ քաղաքը (2006թ. տարեվերջին՝ 17.3 հազ. բնակիչ) գտնվում է Արագած լեռնազանգվածի հյուսիս-արևմտյան լանջին, բարձրությունը ծովի մակերևույթից 1760 մ է: Քաղաքով անցնում են Մարալիկ-Գյումրի երկաթգիծը և Ապարան-Գյումրի խճուղին:

Քաղաքի ***արդյունաբերական արտադրանքի*** հզորության հենարաններն են՝ սննդի, ապակյա կաղապարների, մեքենասարքավորանքների և հատուկ նշանակության սարքերի արտադրությունը:

Մարալիկ քաղաքը (2006թ. տարեվերջին՝ 5.9 հազ. բնակիչ) գտնվում է Արագած լեռնազանգվածի արևմտյան լանջին, բարձրությունը ծովի մակերևույթից 1920 մ է: ***Քաղաքով*** է անցնում Գյումրի-Թալին-Երևան մայրուղին:

Քաղաքում զարգացած են ***տեքստիլ արդյունաբերությունը և շինանյութերի արդյունահանումը և գյուղատնտեսությունը***:

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը
Գյումրի	ք. Գյումրի
Արթիկ	ք. Արթիկ
Մարալիկ	ք. Մարալիկ

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Համայնքի անվանումը		Բնակավայրի անվանումը
1	Ազատան	
2	Ալվար	
		• Ալվար
		• Արավետ
3	Ախուրիկ	
4	Ախուրյան	
5	Աղին	
		• Աղին
		• Աղին կայարան
6	Աղվորիկ	
7	Ամասիա	
8	Այգեբաց	
9	Անիավան (նախկինում՝ Անի կայարան)	
10	Անիպեմզա	
11	Անուշավան	

Համայնքի անվանումը		Բնակավայրի անվանումը
12	Աշոցք	
13	Առափի	
14	Արդենիս	
15	Արեգնադեմ	
16	Արփենի	
17	Արևիկ	
18	Արևշատ	
19	Բայանդուր	
20	Բանդիվան	
21	Բաշգյուղ	
22	Բավրա	
23	Բասեն (նախկինում՝ Մուսայելյան Ախուրյանի տարածաշրջան)	
24	Բենիամին	
25	Բերդաշեն	
		• Բերդաշեն
		• Պաղակն
26	Բյուրակն (նախկինում՝ Գյուլլիբուլաղ)	
27	Գառնառիճ	
		• Գառնառիճ
		• Եղնաջուր
28	Գեղանիստ	
29	Գետափ	
30	Գետք	
31	Գոգհովիտ	
32	Գտաշեն	
		• Գտաշեն
		• Կամխուտ
33	Գուսանագյուղ	
34	Երազգավորս	
35	Զարիշատ	
		• Զարիշատ
		• Երիզակ
36	Զորակերտ	
		• Զորակերտ
		• Դարիկ
37	Զույգաղբյուր	
38	Թավշուտ	
39	Թորոսգյուղ	
40	Իսահակյան	
		• Իսահակյան
		• Բարձրաշեն
41	Լանջիկ	
42	Լեռնագյուղ	
43	Լեռնակերտ	
44	Լեռնուտ	
45	Լուսակերտ	
46	Լուսաղբյուր	
47	Ծաղկուտ	
		• Ծաղկուտ
		• Լորասար
48	Կամո	
49	Կապս	
50	Կառնուտ	
51	Կարմրավան	
52	Կարմրաքար	
53	Կաքավասար	
54	Կրաշեն	
55	Կրասար	
56	Հայկաձոր	
57	Հայկասար	
58	Հայկավան	
59	Հայրենյաց	
60	Հառիճ	
61	Հարթաշեն	

Համայնքի անվանումը		Բնակավայրի անվանումը
62	Հացիկ	
		• Հացիկ
		• Հացիկավան (Մայիսյան կայարան)
63	Հողմիկ	
64	Հոռոմ	
65	Հովիտ	
66	Հովտաշեն	
67	Հովտուն	
68	Հովունի	
69	Ձիթհանքով	
70	Ձորակապ	
71	Ձորաշեն	
72	Ղազանչի	
73	Ղարիբջանյան	
		• Ղարիբջանյան
		• Ախուրյան կայարան
74	Մայիսյան	
75	Մարմաշեն	
76	Մեծ Մանթաշ	
77	Մեծ Սարիար	
78	Մեծ Սեպասար	
79	Մեղրաշատ	
80	Մեղրաշեն	
81	Մուսայելյան (Աշոցքի տարածաշրջան)	
82	Նահապետավան	
83	Նոր կյանք	
84	Նորշեն (նախկինում՝ Բագրավան)	
		• Նորշեն
		• Խարկով
85	Շաղիկ	
86	Շիրակ	
87	Շիրակավան	
88	Ողջի	
89	Ոսկեհասկ	
90	Պեմզաշեն	
91	Ջաջուռ	
92	Ջաջուռավան (նախկինում՝ Ջաջուռ կայարան)	
93	Ջրաձոր	
94	Ջրառատ	
95	Ջրափի	
96	Սալուտ	
97	Սառնաղբյուր	
98	Սարագյուղ	
99	Սարալանջ	
100	Սարակապ	
101	Սարապատ	
102	Սարատակ	
103	Սիզավետ	
104	Սպանդարյան	
105	Վահրամաբերդ	
106	Վարդաղբյուր	
107	Վարդաքար	
108	Տուֆաշեն	
109	Ցողամարգ	
110	Փանիկ	
111	Փոքրաշեն	
112	Փոքր Մանթաշ	
113	Փոքր Սարիար	
114	Փոքր Սեպասար	
115	Քարաբերդ	
116	Քեթի	

ՀՀ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ԹԱՂԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2006թ.

	Ընդամենը	*նրանցից՝*	
		կանայք[1]	տղամարդիկ[1]
Բնակչությունը, մարդ	10000	5160	4840
Ծնվածներ, մարդ	119	54	65
Մահացածներ, մարդ	93	43	50
Ամուսնություններ	47	X	X
Ամուսնալուծություններ	6	X	X
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	25.9	X	X
Կրթության ոլորտ. հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝			
նախադպրոցական	116	61	55
հանրակրթական	1645	815	830
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի կենտրոններ	102	71	32
միջին մասնագիտական	103	73	30
բարձրագույն մասնագիտական	268	157	111
Առողջապահության ոլորտ՝			
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	24897	…	…
Մարզիկներ, մարդ	281	33	247
Զբաղվածներ, մարդ	3082	…	…
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	4	1	2
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	0.0	0.0	0.0
գիտության թեկնածուներ	1	0.0	0.0
ուսուցիչներ	164	137	27
բժիշկներ	20	…	…
կրտսեր բուժանձնակազմ	60	…	…
Գործազուրկներ /պաշտոնապես գրանցված/, մարդ	607	469	138
Սոցիալական ապահովության ոլորտ			
ընդանուր կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1776	…	…
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	964	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	33220	…	…
թատրոն	867	…	…
համերգ	391	…	…
թանգարան	650	…	…
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	26	X	X
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	8	X	X
միջին ծանրության	8	X	X
ծանր	9	X	X
առանձնապես ծանր	0.0	X	X

[1] *Ցուցանիշները հաշվարկային են:*